

El llenguatge Vuitcentistes

3/X/1979

L'allunyament amb què, des del segle XX, contemplem totes les coses esdevingudes durant els deu primers segles de la nostra era —i també, val a dir-ho, la marxa més lenta de la història durant aquest temps— fa que ens apareguin un poc confuses i, al més no, agrupades cronològicament en tres o quatre períodes a tot estirar. En canvi, a partir de l'any mil o d'una mica més ençà, ja som més capaços de donar un caràcter més o menys precís a cada segle, de situar-hi amb més encert els fets i els personatges de què s'ha conservat memòria. A això es deu, sens dubte, que algunes qüestions de nomenclatura referents als segles del carrer mil·lenni s'hagin resolt amb la expressió dels mil anys inicials. Així, quan parlem dels pintor trescentistes ens referim als que van viure entre l'any 1300 i el 1400, o sia, durant el segle XIV. Anàlogament, quan ens referim al se-cents, volem dir el segle XVIII, és a dir, el període comprès entre el 1700 i el 1800.

El Diccionari Fabra no recull aquesta nomenclatura —de què se serveixen alguns historiadors i erudits— i la Gran Enciclopèdia Catalana només ho fa parcialment. Efectivament, només hi trobem quatrecentista i, és clar, noucentista, aquest darrer terme,

però, amb un significat especialitzat ben conegut: relatiu o pertanyent al moviment literari i artístic conegut amb el nom de noucentisme. Cal suposar que ho hi ometran trescentista, terme molt usat pels historiadors de la pintura i que apareix als artilles d'aquesta obra en què n'és qüestió; i, sens dubte, vuitcentista, el més usual de tots, ja que les referències al segle passat i a les seves característiques són constantment obligades.

En lloc de vuitcentista hom recorre a vegades als termes «divuitesc» i «decimonònic». Costaria de justificar l'ús d'aquestes formes adduint raons de matís. Si alguns se'n serveixen és simplement perquè el castellà diu «dieciochesco» i «decimonónico» i no saben evitar el contagi. De divuit, certament, hauríem pogut obtenir, amb un sufix que no és estrany al català, «divuitesc», però el fet és que aquesta formació no s'ha esdevingut. «Decimonònic», encara que sigui una forma llatinitzant, és clarament un calc de la del castellà. Sembla, doncs, encertat delimitar-se a la forma habitual i consagrada vuitcentista, que observa l'analogia amb les corresponents als altres segles, o si es vol, milvuitcentista, com fa algun autor, per tal, sens dubte, de precisar més (Moreu-Ray: Els processos milvuitcentistes).

Albert Jané